

**I Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
“Актуальні виклики інноваційного розвитку економіки
людських ресурсів у глобальному вимірі”**

*Присвячується 55-річчю кафедри Управління
персоналом та економіки праці ОНЕУ*

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ОДЕСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет економіки і управління підприємництвом

**УНІВЕРСИТЕТ СТЕРЛІНГА
(М. СТЕРЛІНГ, ВЕЛИКОБРИТАНІЯ)**

**ABERYSTWYTH UNIVERSITY
(М. АБЕРІСТВІТ, ВЕЛИКОБРИТАНІЯ)**

**МАТЕРІАЛИ ДОПОВІДЕЙ
І МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«Актуальні виклики інноваційного
розвитку економіки людських ресурсів
у глобальному вимірі»**

26-27 жовтня 2023 року

Одеса

2023

УДК 331.101.262.001.76

За загальною редакцією:

Ковальов А.І., доктор економічних наук, професор, ректор

Одеського національного економічного університету

Літвінов О.С., доктор економічних наук, професор, проректор

з наукової роботи Одеського національного економічного університету

Познанська І.В., доктор економічних наук, професор,

завідувачка кафедрою управління персоналом та економіки праці

Одеського національного економічного університету

Укладач:

Петровська О. М., к. п. н., доцент кафедри управління

персоналом та економіки праці

Одеського національного економічного університету

Актуальні виклики інноваційного розвитку економіки людських ресурсів у глобальному вимірі: матеріали доповідей I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Одеса, 26-27 жовтня 2023 року) / За заг. ред.:

А. І. Ковальов, О. С. Літвінов, І. В. Познанська, О. М. Петровська та ін.

- Одеса: ОНЕУ, 2023. – 220 с.

У збірнику викладено матеріали доповідей учасників I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні виклики інноваційного розвитку економіки людських ресурсів у глобальному вимір» (м. Одеса, 26-27 жовтня 2023 року, м. Одеса), у яких розглядаються тренди та виклики HR-індустрії в сучасних умовах, інноваційні підходи до вирішення сучасних проблем соціально-трудової сфери, соціально-економічні тенденції та трансформація ринку праці, управління інтелектом в умовах діджиталізації економіки, соціальна робота, організаційна психологія та культура праці та інші питання.

УДК 331.101.262.001.76

Калініна С.П.

д.е.н., професор,
завідувач кафедри економіки праці,
Маріупольський державний університет

ГЛОБАЛЬНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ПРАЦІ

Сучасний етап розвитку світового ринку праці характеризується багатомірними трансформаціями, масштаб яких свідчить про глобальний характер перетворень в системі трудових ресурсів світової економіки. На перший план виходить проблема *глобального трудових ресурсів дефіциту* і неминучий територіальний перерозподіл світового ринку праці через різні конкурентні можливості країн щодо залучення робочої сили.

По мірі зміни характеру праці важливість людського капіталу в системі трудових ресурсів світової економіки зростає. Людський капітал є важливим ресурсом технічного прогресу і довгострокового економічного зростання, зумовлюючи, за інших рівних умов, від 10% до 30% відмінностей між країнами у величині ВВП на душу населення. Цей показник може бути більшим з урахуванням якості освіти або взаємодії між працівниками з різним рівнем кваліфікації [1, с. 148].

Загострення трудових ресурсів дефіциту і спричинені ним потужні міграційні переміщення робочої сили зумовлюють важливість визначення шляхів рівноправного включення держав до системи міжнародного поділу праці з урахуванням дії міграційного чинника: валютна ефективність експорту робочої сили набагато перевищує ефективність товарного експорту. Визначального значення міжнародна міграція набуває для групи розвинутих країн як основа збереження лідируючих позицій у світогосподарській системі через забезпечення домінування у сфері наукових досліджень, і як результат – безперервного генерування і впровадження інновацій (фундаменту формування міжнародних конкурентних переваг), що вимагає відповідного трудових ресурсів забезпечення з використанням трудових ресурсів потенціалу, який виходить за межі зазначеної групи країн.

Міжнародна міграція є глобальним феноменом, складність якого постійно зростає через взаємопов'язаність та взаємозалежність економік країн світу, що на фоні вдосконалення транспортних мереж та засобів комунікації призводить не лише до кількісного зростання обсягів міграційних переміщень, а й до ускладнення структури міграції [3, с. 11], становлення багаторівневих міграційних систем у міжнародному трудових ресурсів просторі [5]:

- *глобальна міграційна система* – охоплює всі країни та регіони світу і включає регіонально-інтеграційні і національні системи; заснована на світовому процесі конвергенції, а також появи та випереджальному розвитку глобальних інституцій і структур, які забезпечують вирішення глобальних проблем;
- *регіонально-інтеграційні міграційні системи* – охоплюють країни, об'єднані в межах регіональних інтеграційних угруповань;

функціонують відповідно до вимог глобальної системи і засновані на інтеграційних інститутах, що передбачають зміну конфігурації національних систем;

- *національні міграційні системи* – формуються в рамках міграційної політики держави і спрямовані на подолання проблем окремих країн; функціонують відповідно до вимог глобальної міграційної системи та регіонально-інтеграційних міграційних систем, й інтегровані в інші функціональні системи регулювання економіки країн.

Оскільки світове господарство є системою, яка характеризується складною структурою, ієрархічністю та багаторівневістю, відповідно міжнародна міграція виступає інтегральною характеристикою глобального економічного розвитку.

На сьогодні основу міжнародної міграції становить міграція трудова (економічна), до якої залучені практично всі країни світу, що є відображенням таких процесів, як: нерівномірний розподіл економічних ресурсів між країнами (надлишок капіталу і надлишок робочої сили у глобальному вимірі за рахунок трудової міграції доповнюють один одного); зростання в розвинених країнах попиту на кадри вищої кваліфікації під впливом НТП (на фоні зростання витрат на підготовку та перепідготовку робочої сили); падіння світового попиту на некваліфіковану робочу силу (на фоні збільшення її пропозиції в бідних країнах); відмінностях в умовах праці і життя, рівнях доходів між країнами [5].

Особливе місце в системі глобальних трансформацій на світовому ринку праці займають міграційні переміщення високоінтелектуальної робочої сили, яка стала одним із чинників забезпечення економічного розвитку країн, виступаючи джерелом продукування інновацій і формування міжнародних конкурентних переваг.

Від вибору оптимальної міграційної стратегії значною мірою залежить довгострокова стабільність на ринку праці приймаючої країни, відповідно розвинуті країни, які прагнуть зберегти економічне лідерство, формують міграційні стратегії, спрямовані на пріоритетне залучення висококваліфікованої робочої сили [3, с. 11].

До основних інструментів залучення інтелектуальної робочої сили, що використовуються у світовій практиці, відносять такі [4, с. 90]:

- розробка спеціальних програм, спрямованих на залучення кваліфікованих мігрантів;
- внесення певних змін в існуючу систему видачі дозволів на роботу, що полегшують доступ кваліфікованому персоналу на ринок праці приймаючих країн;
- скорочення податкового навантаження, зокрема в частині податкових відрахувань для іноземних працівників з високими доходами;
- встановлення спрощених процедур переміщення працівників всередині ТНК;
- проведення політики, спрямованої на повернення кваліфікованих мігрантів.

Важливу роль в системі міжнародної інтелектуальної міграції відіграють транснаціональні корпорації, які здійснюють діяльність на міжнародному рівні,

фактично не підпадають під контроль урядів: міжнародні компанії, які мають представництва в різних країнах, можуть брати на роботу кваліфікованих іноземних співробітників, завдяки системі кадрових переміщень всередині ТНК оминаючи обмеження міжнародного законодавства [2, с. 176].

ТНК відіграють значну роль у трансформації світового ринку праці, лідируючи у продукуванні інновацій, впровадженні інформаційно-комунікаційних технологій, відповідно генеруючи попит на висококваліфіковану робочу силу у глобальному масштабі, оскільки трудоворесурсний компонент є базовою передумовою отримання економічного результату у міжнародному вимірі.

Фактично на сьогодні глобальний характер трансформацій на світовому ринку праці призводить до формування *глобального трудоворесурсного контуру* як новітнього явища в системі міжнародного поділу праці, що зумовлює необхідність формування глобального механізму регулювання трудоворесурсних переміщень, концептуальна розробка якого має важливе значення для реалізації накопиченого світовою економікою трудового потенціалу як основи забезпечення економічного зростання на всіх рівнях.

При цьому, виходячи з того, що міграційна політика країн має похідний характер, на національному рівні вона має бути вбудованою в систему державного управління в контексті формування сприятливих передумов використання наявного трудового потенціалу з метою стримування зовнішньої міграції, формування оптимальних механізмів залучення іноземної робочої сили при дотриманні вимог мінімізації потенційних негативних наслідків міжнародних міграційних переміщень.

Список літератури

1. Калініна С.П., Михайлишин Л.І., Коровчук Ю.І., Савченко Е.О. Трансформація трудоворесурсного забезпечення світової економіки: глобалізаційний дискурс. Монографія. Вінниця: ТВОРИ, 2021. 256 с.

2. Ольшевська І.П. Оцінка впливу сучасних міграційних процесів на розвиток країн. *Формування ринкової економіки*. Збірник наукових праць. 2014. Вип. 12. С. 171-180.

3. Стаканов Р.Д. Особливості міграційної політики розвинених країн світу в XXI ст. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. №15. С. 11-15. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/15_2014/4.pdf

4. Тишкун В.С. Підходи до регулювання міжнародної міграції інтелектуальної робочої сили у світовій практиці. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Випуск 8. С. 86-92. URL: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/17.pdf>

5. Томашук І.В., Болтовська Л.Л. Міграційні процеси у контексті глобалізації світової економіки. *Економіка та суспільство*. 2022. Випуск №40. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1484/1430>